

dr hab. Katarzyna Jachimowska
Instytut Filologii Polskiej i Logopedii
Uniwersytet Łódzki

RECENZJA OSIĄGNIĘĆ

PANI DR KAROLINY RUTY-KORYTOWSKIEJ UBIEGAJĄCEJ SIĘ O NADANIE STOPNIA
DOKTORA HABILITOWANEGO NAUK HUMANISTYCZNYCH
W DYSCYPLINIE JĘZYKOZNAWSTWO

1. SYLWETKA HABILITANTKI

Doktor Karolina Ruta-Korytowska jest adiunktem w Zakładzie Gramatyki Współczesnego Języka Polskiego i Onomastyki w Instytucie Filologii Polskiej Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. W 2005 roku ukończyła studia na Wydziale Filologii Polskiej i Klasycznej UAM, uzyskując tytuł magistra filologii polskiej na podstawie pracy *Wybrane zagadnienia stylu i języka „Jezus z Nazarethu” Romana Brandstaettera*, napisanej pod kierunkiem prof. dra hab. Stanisława Mikołajczaka. W tym samym roku Habilitantka ukończyła Studia Podyplomowe w zakresie nauczania języka polskiego jako obcego na UAM w Poznaniu. Stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie językoznawstwa nadała Jej w 2009 r. Rada Wydziału Filologii Polskiej i Klasycznej UAM na podstawie rozprawy zatytułowanej *Wyrażać niewyraźne – analiza językowo-stylistyczna tetralogii „Jezus z Nazarethu” Romana Brandstaettera*, której promotorem był prof. dr hab. Stanisław Mikołajczak, zaś recenzentami – prof. dr hab. Bogdan Walczak i prof. dr hab. Marek Ruszkowski. W 2014 roku ukończyła na Uniwersytecie Warszawskim studia podyplomowe Polski Język Migowy.

2. OCENA OSIĄGNIĘCIA NAUKOWEGO JAKIM JEST WSKAZANA PRZEZ HABILITANTKĘ MONOGRAFIA PT. *POZIOM SPRAWNOŚĆ CZYTANIA I PISANIA U STUDENTÓW Z DYSFUNKCJĄ SŁUCHU*, WYDAWNICTWO RYS, POZNAŃ 2018.

Przedłożona do oceny monografia wpisuje się w nurt badań językoznawczych oraz glottodydaktycznych, realizuje także postulaty nowej subdyscypliny - surdoglottodydaktyki (przy założeniu, że zajmuje się ona zjawiskami uczenia się i nauczania języka obcego osób z

dysfunkcją słuchu, a takim językiem jest też dla osób niesłyszących język polski). Stan badań wskazuje, że brak jest prac, które w sposób kompleksowy ujmowałyby problematykę zawartą w tytule opiniowanej rozprawy, która z powodzeniem wypełnia tę lukę. Zasadniczym jej celem jest synteza najistotniejszych kwestii niezbędnych do zrozumienia złożonego procesu przyswajania systemu języka polskiego przez osoby niesłyszące i nabywania przez nie kompetencji językowej i komunikacyjnej, od poziomu których zależy efektywność komunikacji, a tym samym stopień uczestnictwa w życiu społecznym.

Praca składa się ze wstępu, z siedmiu rozdziałów, zakończenia, bibliografii, streszczenia w języku angielskim oraz dwóch aneksów. Tytuły rozdziałów i podrozdziałów zostały jasno sformułowane i graficznie wyróżnione, a liczne tabele, wykresy i schematy umiejętnie włączono w tok wywodu. W pracy można wydzielić trzy zasadnicze części – metodologiczną (rozdział 1), teoretyczną (rozdziały 2-5) i aplikacyjną (rozdziały 6-7). Pod względem kompozycyjnym praca Habilitantki jest więc przejrzysta i logiczna – układ rozprawy motywowany jest treścią analizowanych zagadnień i przyjętą metodologią. Na podkreślenie zasługuje bardzo dobra wewnętrzna organizacja rozdziałów, z których prawie każdy kończy się podsumowaniem.

We *Wstępie* Autorka przekonująco uzasadnia wybór tematu – osobiste doświadczenia jako lektorki języka polskiego jako obcego, rosnąca (choć nadal niedostateczna) liczba studentów z dysfunkcją słuchu na polskich uczelniach, konieczność zmian w programach nauczania języka polskiego głuchych ze względu na niezadowalające rezultaty kształcenia, niedosyt opracowań poświęconych problematyce językowego funkcjonowania głuchych dorosłych wśród słyszącej większości. W tej części wspomina też o nadrzędnym celu swoich badań – określeniu stopnia opanowania sprawności czytania i pisanie wśród niesłyszących studentów w porównaniu ze sprawnościami słyszących studentów w badanym zakresie. Cele szczegółowe precyzuje w rozdziale metodologicznym.

W pierwszym rozdziale pracy Habilitantka formułuje postulaty badawcze i metodologiczne. Określa główne i niezwykle ważne problemy badawcze: „1. Jakich trudności doświadczają studenci niesłyszący w zakresie sprawności czytania i pisanie tekstów w języku polskim?, 2. Czy poziom opanowania tych dwóch sprawności różni się pomiędzy grupą kryterialną (niesłyszący) a grupami kontrolnymi (studenci polonistyki i studenci zza granicy uczący się języka polskiego)?, 3. Czy wykorzystanie w nauczaniu języka polskiego osób niesłyszących metod i form pracy powszechnie znanych z praktyki glottodydaktycznej wpłynie pozytywnie na podniesienie poziomu opanowania sprawności językowych (czytania i pisanie)?” (s. 11). Postawione problemy badawcze implikują sformułowane przez

Habilitationkę cztery hipotezy, których weryfikacji dokonuje Autorka w analitycznej części pracy. Należy zwrócić uwagę na nie dość przejrzysty układ hipotez, z których dwie pierwsze odnoszą się do drugiego problemu badawczego, trzecia do pierwszego, a czwarta do trzeciego. Z korzyścią dla czytelnika byłoby uporządkowanie tego ważnego fragmentu metodologicznych rozważań. Do realizacji postulatów badawczych odniosę się w dalszej części recenzji.

Habilitationka jest świadoma tego, że prowadzone przez Nią badania mają charakter interdyscyplinarny, co znajduje wyraz w pracy. Zdaje sobie sprawę z konieczności wyboru różnorodnych metod i technik badawczych, przekonująco argumentuje wybór metody eksploracyjno-interpretacyjnej w połączeniu z metodą indywidualnych przypadków i badań konfrontatywnych. Dodatkowo korzysta z takich technik, jak wywiad i analiza dokumentów osobistych. Bazę materiałową stanowią pisemne prace studentów – grupę kryterialną tworzą studenci różnych kierunków na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza, u których stwierdzono znaczny lub głęboki ubytek słuchu, grupę kontrolną zaś słyszący studenci filologii polskiej UAM oraz cudzoziemcy, dla których język polski jest kolejnym (najczęściej drugim) językiem obcym, uczęszczający na lektorat języka polskiego prowadzony w Studium Języka Polskiego i Kultury Polskiej UAM. W badaniach przyjęto, że grupy będą składać się tylko z 9 osób. W moim przekonaniu nie jest to błąd metodologiczny. Taka mała liczba znajduje swoje uzasadnienie w uwarunkowaniach badań prowadzonych wśród osób z dysfunkcją słuchu. Z praktyki badawczej wiem, jak trudno dobrać z tej społeczności grupę kryterialnie jednolitą, aby wnioski z badań nie były zbyt ogólnikowe lub pochopne. Rozumiem więc obawy Habilitationki i Jej argumenty za pozyskaniem – wydawać by się mogło – skromnego materiału wśród studentów z jednakowo głębokim prelingwalnym uszkodzeniem słuchu. Takie ujednolicenie daje szansę na pogłębione wnioski dotyczące językowego funkcjonowania badanej grupy, a konkluzje mają szansę na konkretyzację w postaci podejmowanych w przyszłości działań służących osobom niesłyszącym. Prace wszystkich studentów poddano analizie jakościowej oraz ilościowej, która obiektywizuje wyniki badań.

Rozdziały 2-5 stanowią zaplecze teoretyczne podjętych przez Habilitationkę badań. Ich zadaniem jest przedstawienie szerokiego interdyscyplinarnego kontekstu badawczego. Bardzo umiejętnie porusza się w nim Autorka pracy. W oparciu o przywoływaną i cytowaną literaturę przedmiotu w rozdziale pierwszym szczegółowo omawia kwestię języka polskiego jako ojczystego i obcego, definiując ważne dla glottodydaktyki pojęcia: język ojczysty, pierwszy, podstawowy, język drugi, odziedziczony, obcy. Poświęca też uwagę rozróżnieniu

przyswajania języka od uczenia się go. Zwraca uwagę na ważną i ciągle dyskutowaną kwestię bilingwizmu, odwołując się do licznych prac, w tym L. Bloomfielda, E. Lipińskiej, W. Miodunki, I. Kurcz. Przedmiotem szczególnego zainteresowania staje się, ważne dla podjętych badań, pojęcie błędu językowego w glottodydaktyce.

W rozdziale trzecim zatytułowanym *Gluchy, niesłyszący, niedosłyszający* Habilitantka koncentruje się na omówieniu różnych podejść do zaburzenia słuchu – krytycznie ocenia medyczny model głuchoty, prezentuje model pedagogiczny i najnowszy socjokulturowy, za którym się opowiada. Wydaje się, iż zbyt pobieżnie został potraktowany rozdział *Glusi w perspektywie lingwistycznej*. Brak w nim odwołań do ważnych prac Piotra Tomaszewskiego, Justyny Kowal, Marty Korendo, czy chociażby artykułów samej Autorki monografii (np. do pracy pt. *Stopień opanowania sprawności pisanie u studenta z dysfunkcją słuchu – studium przypadku*, „Acta Universitatis Lodziensis. Kształcenie polonistyczne cudzoziemców” 25, 2018, s. 199-210). Jeżeli pierwszy przypadek można uznać za pewne niedopatrzenie, to drugi jest wyrazem skromności Habilitantki, którą należy docenić na tym etapie rozwoju naukowego.

Pewne niedostatki rozdziału trzeciego rekompensuje rozdział czwarty, w którym dokonano krytycznego przeglądu polskiego systemu edukacji osób z dysfunkcją słuchu. Autorka zwraca w nim uwagę na rozdzwięk między teorią (przepisy – ustawy, uchwały, rozporządzenia) a praktyką. Podkreśla negatywne tego efekty: nieprzemyślane decyzje rodziców dotyczące wyboru rodzaju edukacji swoich niesłyszących i niedosłyszających dzieci, słabe wyniki egzaminów maturalnych, małą liczbę studiujących na uczelniach wyższych osób z dysfunkcją słuchu, ograniczony dostęp do wspierającego tłumacza języka migowego. W podsumowaniu tego rozdziału nawiązuje do tez, które wydają się przewodnie w całej części teoretycznej. Po pierwsze – środowisko osób niesłyszających jest bardzo zróżnicowane pod względem stopnia opanowania języka polskiego, na co wpływ mają m.in. rodzaj podjętej edukacji, stopień i rodzaj uszkodzenia słuchu, środowisko rodzinne i jego nacisk na opanowanie prawidłowej wymowy, które to opanowanie nie jest jednoznaczne z nabywaniem języka. Po drugie – skoro efekty nauczania nie są satysfakcjonujące, warto w edukacji głuchych zastosować metody glottodydaktyczne lub chociażby łączyć metody nauczania języka polskiego jako ojczystego z metodami nauczania języka fonicznego jako obcego.

W ostatnim, najobszerniejszym rozdziale części teoretycznej (piątym) Habilitantka prześledziła stan badań nad zdolnościami poznawczymi i sprawnościami językowymi osób niesłyszających. Istotną konstatacją płynącą z tego przeglądu jest stwierdzenie, iż obecnie podkreśla się wpływ warunków szkolno-środowiskowych na funkcjonowanie intelektualne

tych osób, a nie brak słuchu, zaś nieodpowiednie metody nauczania skutkują niskim poziomem rozumienia i tworzenia tekstów pisanych przez osoby z dysfunkcją słuchu. Autorka zwraca uwagę na konieczność dostosowania metod nauczania tej grupy do jej zróżnicowanych potrzeb językowych. Podnosi tu istotną kwestię indywidualizacji działań edukacyjnych, które – być może – poprawiłyby poziom kompetencji językowej i komunikacyjnej osób z zaburzeniami słuchu. Wyczerpujący przegląd badań zaprezentowany przez Autorkę pracy umożliwił krytyczną ocenę programowania językowego w edukacji głuchych, przeprowadzoną w tym rozdziale. Ocena ta dotyczy: 1) języka podręczników, 2) sposobu prezentacji języka polskiego, 3) programów nauczania, 4) cyklu niskich oczekiwań. W ten sposób Habilitantka po raz kolejny udowadnia swoją dojrzałość naukową i praktyczne podejście do podjętego w dysertacji problemu badań.

W całej części teoretycznej doktor Ruta-Korytowska prezentuje bardzo dobrą znajomość literatury przedmiotu badań. W tok wywodów włącza swoje opinie, które konfrontuje z poglądami glottodydaktyków, psycholingwistów, surdopedagogów i surdologopedów. W poszczególnych rozdziałach buduje przejrzyste wykłady, które świadczą o Jej bardzo dobrej orientacji w zakresie podjętej przez Nią w pracy problematyki badań.

Omówione wyżej rozdziały monografii są podstawą teoretyczną kolejnej części pracy (rozdziały szósty i siódmy), która zawiera ukierunkowaną analizę materiału i ma charakter praktyczny. Włączenie przez Habilitankę dorosłych głuchych w obręb badań lingwistycznych i surdoglottodydaktycznych otworzyło nową perspektywę badań. To niewątpliwie walor pracy. Monografia Pani doktor jest pierwszym opracowaniem dotyczącym poziomu sprawności czytania i pisania u studentów niesłyszących. Analizy i oceny przedstawione w tej części dysertacji są zasadniczo zadowalające. Autorka odnotowuje zaobserwowane różnice ilościowe i jakościowe, starając się wyjaśnić, co leży u ich podłoża. Konfrontuje też wyniki swoich badań z wynikami uzyskanymi przez badaczy zajmującymi się sprawnością czytania i pisania u dzieci i młodzieży z dysfunkcją słuchu, co stanowi cenne uzupełnienie rozważań. Przywołuje też wyniki badań procesu uczenia się języka angielskiego przez polskich studentów niesłyszących, podkreślając tym samym związek swojej pracy z pracami z zakresu surdoglottodydaktyki.

W części analitycznej Habilitantka wychodzi od opisu wyników badań, które sprawdzały rozumienie tekstów pisanych (rozdz. 6.1). Analiza ilościowa wykazała, iż w tym zakresie niesłyszący uzyskali porównywalne wyniki z grupami kontrolnymi, analiza jakościowa zaś – iż wszystkie grupy miały największe trudności ze zrozumieniem dłuższych tekstów, najmniejsze natomiast z rozumieniem na poziomie kontekstu minimalnego. Wyniki ilościowe

nie są zaskoczeniem, jeżeli weźmie się pod uwagę to, iż poziom językowego funkcjonowania osób niesłyszących starających się o przyjęcie na studia musi pozwalać na w miarę swobodną komunikację umożliwiającą podjęcie przez nie studiów, o czym pisze Autorka na s. 114. Cenne wnioski zostały wzbogacone o prognozy dotyczące wykorzystania metod glottodydaktycznych w nauczaniu języka polskiego jako obcego w grupie niesłyszących i jako języka ojczystego wśród studentów polonistyki.

W części poświęconej badaniom nad sprawnością pisania tekstów przez osoby z grupy kryterialnej i grup kontrolnych (rozdz. 6.2) Habilitantka dokonuje oceny na trzech poziomach: 1) wykonanie zadania, 2) bogactwo językowe, 3) poprawność językowa. Ma to swoje uzasadnienie w kryteriach oceny wymienionych w arkuszach egzaminacyjnych, które wypełniały grupy badawcze, wykorzystywanych w testach certyfikatowych (poziom C1). Z analiz wynika, iż najslabsze wyniki za wykonanie zadań uzyskali cudzoziemcy, zaś studenci z wadą słuchu i studenci filologii polskiej uzyskali bardzo zbliżoną średnią. To bardzo interesujący rezultat, który został wiarygodnie uzasadniony. Na marginesie należy zwrócić uwagę na niezbyt fortunną ocenę wyników badań z użyciem przez Habilitantkę określeń *kiepsko/kiepski*. Potoczność sformułowań *kiepska jakość tekstów* (s. 126), *studenci polonistyki wypadają kiepsko* (s. 132) razi w tekście naukowym. Poza tym wyjątkiem cała rozprawa jest bardzo starannie przygotowana pod względem językowym, a styl Badaczki oceniam jako dojrzały, spełniający wymogi stawiane pracom naukowym.

W recenzowanej monografii niedosyt pozostawia opracowanie podrozdziału 6.2.2. *Bogactwo językowe*. Autorka podaje w nim tylko wyniki punktowe i omawia je w kategorii dysproporcji wewnątrzgrupowych. Zbyt ogólny i niejasny jest w tym kontekście wniosek, iż różnice mogą świadczyć o „większym stopniu zróżnicowania znajomości języka polskiego wśród niesłyszących” (s.134). Nie wiadomo także, co znaczy dla Autorki „bardziej zróżnicowane słownictwo” prac studentów polonistyki (s. 134) – bez podania chociażby przykładów tekstów. Dziwi taki komentarz tym bardziej, że wcześniej Autorka pisze, iż niektóre prace studentów polonistyki „rażą banalnością i infantylnością” (s. 125).

Przeprowadzone w kolejnych podrozdziałach (6.2.3. i 6.2.4.) analizy dotyczą stopnia poprawności językowej oraz oceny spójności tekstów pisanych przez niesłyszących. Wyniki zostały skonfrontowane z rezultatami uzyskanymi w grupach kontrolnych. Opis wyników badań jest spójny, a analizy rzetelne. Warto podkreślić aplikacyjny charakter wyników badań, które wskazały na: 1) porównywalny stopień sprawności pisania tekstów przez studentów niesłyszących i studentów polonistyki, 2) dużą liczbę błędów gramatycznych i stylistyczno-leksykalnych we wszystkich grupach, 3) przewagę błędów gramatycznych w tekstach

nieślyszących w porównaniu z tekstami z grup kontrolnych, 4) lepszą znajomość leksyki i ortografii wśród studentów nieślyszących niż wśród cudzoziemców. Habilitantka formuluje w związku z tym dwa istotne i ważne dla dydaktyki wnioski. Po pierwsze – „znaczna liczba błędów gramatycznych, stylistycznych, interpunkcyjnych jest argumentem za tym, aby podjąć odpowiednie działania nakierowane na podniesienie jakości polszczyzny w każdej z badanych grup studentów” (s. 184), po drugie – konieczne jest podejście funkcjonalne w kształceniu językowym nieślyszących studentów.

Dużą wartością dydaktyczną odznacza się rozdział siódmy, który dotyczy rozwijania i doskonalenia kompetencji tekstotwórczej głuchych. Autorka wykorzystała w nim swoje doświadczenia zawodowe w pracy z nieślyszącymi studentami. Propozycja ćwiczeń z zastosowaniem metod glottodydaktycznych jest bardzo ciekawa. Szkoda, że zaprezentowany materiał pochodzi z pracy tylko z jednym studentem z dysfunkcją słuchu. Można też ubolewać nad tym, że Habilitantka nie opisała metod pracy grupowej na prowadzonym przez siebie lektoracie. Taki eksperyment mógłby przynieść wstępną odpowiedź na pytanie, czy efektywne jest użycie takich samych metod glottodydaktycznych w nauczaniu języka polskiego nieślyszących studentów z różnym rodzajem dysfunkcji słuchu i niejednakowym stopniem opanowania języka polskiego w mowie i piśmie. Zweryfikowana zostałaby w ten sposób formułowana przez Habilitantkę hipoteza o konieczności indywidualizacji pracy z takimi studentami (ta niepotwierdzona hipoteza została zaakcentowana również w zakończeniu). Być może na tym etapie kształcenia sprawdziłyby się ujednolicone metody i formy zajęć glottodydaktycznych.

Podjęte w części analitycznej problemy badawcze zostały zrealizowane w różny sposób. Najlepiej wypadła diagnoza i opis typów trudności językowych, jakich doświadczają nieślyszący studenci w zakresie czytania i pisania. Równie wyczerpująco Habilitantka opracowała problem różnic w opanowaniu tych dwóch sprawności zaobserwowanych w grupie kryterialnej i grupach kontrolnych. Najslabiej, w moim przekonaniu, wypadła odpowiedź na pytanie o wpływ wykorzystywanych, znanych z praktyki glottodydaktycznej, metod i form pracy z osobami nieślyszącymi na poziom ich sprawności receptywnej i produktywnej w zakresie języka polskiego. Rozdział siódmy, który mógłby odpowiedzieć na to pytanie, jest tylko przyczynkiem do badań. Habilitantka zdaje sobie z tego sprawę, pisząc na s. 208, że „jest to zadanie na przyszłość”. Dodatkowo Autorkę usprawiedliwia sam temat rozprawy, który kieruje odbiorcę w stronę badań zorientowanych głównie na ocenę poziomu sprawności czytania i pisania u studentów z dysfunkcją słuchu. Sformułowane uwagi nie

podważają w zasadniczy sposób wartości pracy, która wzbogaca wiedzę naukową na temat funkcjonowania językowego dorosłych niesłyszących.

Należy podkreślić, iż cała część analityczna została skonstruowana z uwzględnieniem bardzo szerokiej perspektywy badań, co jest ogromną zaletą pracy. Wielostronne jest tło porównawcze – Habilitantka skonfrontowała swoje wyniki badań z pracami J. Kowal, która badała poziom sprawności językowych u niesłyszących uczniów szkół średnich, pracami E. Domagały-Zyśk zajmującej się badaniem procesu uczenia się języka angielskiego przez polskich studentów niesłyszących oraz wynikami badań G. Przechodzkiej i W. Miodunki, które dotyczyły kompetencji językowych, jakie posiadają w zakresie języka polskiego cudzoziemcy i polscy słyszący maturzyści. Cenny dopełnieniem jest aneks 2, który zawiera teksty niesłyszących studentów. Przykłady są rezultatem zadań pochodzących z testu certyfikatowego z poziomu C1 oraz zadań przygotowanych przez Habilitantkę na potrzeby swoich badań. Recenzowana monografia, z tak wnikliwą częścią analityczną oraz trafnymi wnioskami ogólnymi i postulatami, może być wykorzystana jako wartościowa podstawa naukowa dla działalności praktycznej, również w przestrzeni społecznej poza środowiskiem akademickim.

Pracę zamyka obszerna Bibliografia (304 pozycje w języku polskim i angielskim). Ukazuje ona rozległość zainteresowań Pani doktor oraz jest świadectwem interdyscyplinarności prowadzonych przez Nią badań, w których bardzo dobrze się odnajduje, łącząc działalność naukową z dydaktyczną. Świadectwem tej symbiozy jest przedstawiona do oceny monografia. Trzeba odnotować brak w spisie literatury pozycji, na które powołuje się Habilitantka na s. 18, autorstwa Mirosława Michalika (2006) i na s. 39 (przypis 21) - Justyny Kowal (2001).

Podsumowując ocenę monografii, należy podkreślić aktualność wyboru i społeczny wymiar problematyki badawczej, przejrzystą i niezwykle staranną konstrukcję pracy, interdyscyplinarność i wieloaspektowość badań oraz umiejętność korzystania przez Habilitantkę z naukowego dorobku wielu dyscyplin nauk humanistycznych i społecznych.

W mojej opinii rozprawa dr Ruty-Korytowskiej podejmuje zagadnienie naukowe dużej wagi oraz wnosi istotne *novum* do dotychczasowej wiedzy w zakresie rozumienia i tworzenia tekstów przez osoby z dysfunkcją słuchu, w związku z tym odpowiada wymogom rozprawy habilitacyjnej. Pozytywnie ocenioną rozprawę należy uznać za udane i wartościowe studium naukowe, które ma dużą wartość poznawczą i użytkową. Stwierdzić zatem należy, iż

monografia Pani dr Karoliny Ruty-Korytowskiej pt. „Poziom sprawności czytania i pisanie u studentów z dysfunkcją słuchu” (Wydawnictwo Rys, Poznań 2018, ss. 280), która została wskazana jako osiągnięcie naukowe w rozumieniu Ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym... [z późn. zm.], stanowi istotny wkład w rozwój językoznawstwa i jest świadectwem samodzielności naukowej Habilitantki.

3. OCENA POZOSTAŁYCH OSIĄGNIĘĆ NAUKOWO-BADAWCZYCH

Na dorobek naukowy Pani dr Karoliny Ruty-Korytowskiej po uzyskaniu stopnia doktora składa się kilkadziesiąt publikacji, w tym 32 artykuły i rozdziały w pracach zbiorowych (publikacje autorskie i we współautorstwie) oraz monografia, będąca przeredagowaną wersją rozprawy doktorskiej, która została wyróżniona w V Konkursie im. Majera Bałabana na najlepsze prace doktorskie i magisterskie o tematyce żydowskiej. Niektóre artykuły zostały wydrukowane w renomowanych czasopismach o zasięgu krajowym, takich jak: „Język Polski”, „Przegląd Humanistyczny”, „Roczniki Humanistyczne”, „Polonica”, „Socjolingwistyka”, „Onomastica”. Habilitantka jest współredaktorką 2 książek wydanych w Poznaniu w 2009 roku: „Procesy rozwojowe współczesnej polszczyzny. Część I – Najnowsze zjawiska w polszczyźnie” oraz „Wobec romantyzmu...”. Współredaguje też czasopismo naukowe „Kwartalnik Językoznawczy”, on-line.

Do uzyskania stopnia doktora bibliografia prac Autorki charakteryzowała się monotematycznością – w kręgu zainteresowań była poezja Kazimiery Iłakowiczówny oraz twórczość Romana Brandstaettera. Po doktoracie Habilitantka rozszerzyła swoje zainteresowania i je ukierunkowała. Obszarem badań naukowych stały się: leksykografia, socjolingwistyka i glottodydaktyka. Najważniejszym z tych obszarów (i najliczniej reprezentowanym w publikacjach Pani doktor) jest surdoglottodydaktyka – nowa subdyscyplina naukowa podejmująca zagadnienia nauczania języków obcych osób z wadą słuchu. W publikacjach z tego zakresu wyraźnie widać, iż Habilitantka sukcesywnie rozszerza własne instrumentarium badawcze i pojęciowe, co świadczy o rozwoju świadomości naukowej. Szczególnie cenne pod względem poznawczym i aplikacyjnym są artykuły poświęcone wykorzystaniu metod i narzędzi glottodydaktycznych w nauczaniu głuchych języka polskiego (wykaz publikacji – poz.1, 7, 8, 10, 23) oraz podnoszeniu ich kompetencji językowych i komunikacyjnych (poz. 2, 4, 5, 13, 15, 16). Publikacje te są świadectwem przygotowań Pani doktor do badań, których wyniki zaprezentowała w monografii przedstawionej jako główne osiągnięcie naukowe. Pozostałe rozwijają zagadnienie funkcjonowania społeczności głuchych w Polsce – przedmiotem oglądu jest m.in. polski

język migowy (PJM), edukacja niesłyszących oraz tożsamość mniejszości językowej, która posługuje się PJM (poz. 3, 12, 22). Wszystkie publikacje są starannie opracowane, napisane zgodnie z zasadami dyskursu naukowego. Szkoda, że spośród 17 artykułów, aż 11 jest napisanych we współautorstwie, co może trochę niepokoić, jeżeli chodzi o stopień samodzielności naukowej, z drugiej zaś strony jest świadectwem umiejętności współpracy w zakresie transdyscyplinarnych (w założeniu) badań podejmowanych przez Panią doktor.

Leksykograficzne zainteresowania badawcze Habilitantki również wiążą się z głównym przedmiotem Jej badań nad zachowaniami komunikacyjnymi niesłyszących. We współautorskich artykułach (poz. 14, 17, 18) Pani doktor dokonała analizy leksykograficznej trzech słowników polskiego języka migowego. Tego typu badania są cenne i pionierskie.

Aktywność naukową na polu socjolingwistyki poświadcza pięć publikacji (cztery we współautorstwie – poz. 19, 24, 25, 26). Przedmiotem opisu jest socjolekt studencki.

Ta część dorobku naukowego jest świadectwem naukowych możliwości Habilitantki – doświadczonego dydaktyka i językoznawcy. Większość opracowań ma wysoki walor naukowy, a profil badań jest dobrze wykształcony. Należy podkreślić użyteczność i społeczne znaczenie dorobku podoktorskiego.

O aktywności naukowej Pani dr Karoliny-Ruty-Korytowskiej świadczy także fakt czynnego uczestnictwa w 44 krajowych i międzynarodowych konferencjach naukowych, organizowanych m.in. w Poznaniu, Łodzi, Warszawie, Toruniu, Wrocławiu, Lublinie, Krakowie oraz Barcelonie, Kownie i Berlinie. Warto zwrócić uwagę na dwa opublikowane teksty (poz. 9, 21), które dotyczą międzynarodowych projektów realizowanych przez Habilitantkę:

- 1) w latach 2010-2012 (projekt badawczy E-LOCAL realizowany w ramach działań Lifelong Learning Programme). Projekt został nagrodzony przez Komisję Europejską w konkursie European Language Label 2012. Nagroda przyznawana jest najlepszym projektom, które wykorzystują innowacyjne metody nauczania i uczenia się języków obcych.
- 2) w latach 2013-2016 (międzynarodowy projekt E-locALL finansowany przez Europejski Fundusz Społeczny UE w ramach działań z zakresu Lifelong Learning Programme Key Activity 2 Languages).

Imponująca jest liczba i zakres projektów badawczych zrealizowanych przez Panią doktor Karolinę Rutę-Korytowską. Oprócz wyżej wymienionych:

- 1) w latach 2009-2015 była wykonawcą w projekcie nr POKL.04.01.01-00-029/09, Priorytet IV, „Szkolnictwo wyższe i nauka”; 4.1.1 Wzmocnienie potencjału

dydaktycznego uczelni pt. Dostosowanie modelu kształcenia studentów filologii polskiej do wyzwań współczesnego rynku pracy;

- 2) w 2012 roku brała udział w projekcie „UAM: Unikatowy Absolwent = Możliwości. Wzrost potencjału dydaktycznego Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza poprzez proinnowacyjne kształcenie w języku angielskim, interdyscyplinarność, e-learning, inwestycje w kadry” – POKL.04.01.01-00-019/10, Priorytet IV: Szkolnictwo wyższe i nauka, Działania 4.1. „Wzmocnienie i rozwój potencjału dydaktycznego uczelni oraz zwiększenie liczby absolwentów kierunków o kluczowym znaczeniu dla gospodarki opartej na wiedzy”;
- 3) w 2013 roku brała udział jako beneficjent w projekcie „Komercjalizacja wyników badań drogą do sukcesu zawodowego kobiet – naukowców”. W ramach tego projektu zrealizowała półroczny staż w Centrum Języka Migowego CODA;
- 4) w latach 2014-2015 była wykonawcą w grantie złożonym w ramach programu PO KL „Kompetencje dają możliwości” (POKL. 07.04.00-30-048/13);
- 5) w latach 2016-2018 była wykonawcą projektu międzynarodowego ILOCALAPP. Projekt był realizowany w ramach konsorcjum trzech uniwersytetów i jednego ośrodka badawczego z Włoch, Portugalii, Finlandii i Polski.

Należy podkreślić dużą kompetencję badawczą Habilitantki, która uzewnętrzniała się w publikacjach po otrzymaniu stopnia naukowego doktora, oraz Jej gruntowną wiedzę językoznawczą, połączoną z jej praktycznym wykorzystaniem.

4. OCENA DOROBKU DYDAKTYCZNEGO I POPULARYZATORSKIEGO

Pani doktor Karolina Ruta-Korytowska posiada duże doświadczenie dydaktyczne. Prowadzi zajęcia nie tylko w języku polskim, ale i angielskim, zajmuje się też tworzeniem nowych programów nauczania i ich wdrażaniem. Jej osiągnięcia dydaktyczne zostały docenione nie tylko przez władze UAM, ale również przez studentów, którzy przyznali Jej I miejsce w konkursie *Złoty Maius* dla najlepszego dydaktyka w Instytucie Filologii Polskiej UAM (w roku 2017 i 2018). Pani doktor imponuje swoją działalnością popularyzatorską i organizacyjną. Wyraźny i wart docenienia jest w tej pracy nurt związany z działaniem na rzecz osób z dysfunkcją słuchu i integracji społecznej (od 2010 jest organizatorką cyklicznych obozów naukowo-integracyjnych dla studentów Instytutu Filologii Polskiej i osób z zaburzeniami słuchu, prowadzi wykłady na temat sposobów komunikacji niesłyszących oraz

warsztaty i kursy polskiego języka migowego). W roku akademickim 2017/2018 prowadziła zajęcia popularyzatorskie z zakresu współczesnego języka polskiego dla uczniów z Ośrodka Szkolno-Wychowawczego dla Dzieci Nieślyszących w Poznaniu. Za swoją działalność popularyzatorską otrzymała w 2018 roku nagrodę w konkursie „Popularyzator Nauki” Polskiej Agencji Prasowej i Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego – doceniono w ten sposób wkład Pani doktor w rozwój badań i rozpowszechnianie wiedzy na temat językowego funkcjonowania osób głuchych/Głuchych w Polsce. O jej działalności organizacyjnej najlepiej świadczą otrzymane przez Nią nagrody – przyznana przez Rektora UAM oraz nagroda dla Koła Miłośników Języka Papillon (jest jego założycielką i opiekunką naukową) w konkursie na najlepsze inicjatywy studenckie, projekt – „Nie chcemy być głusi na potrzeby głuchych”.

Pani doktor Karolina Ruta-Korytowska może być postrzegana jako kompetentny, aktywny i kreatywny pracownik akademicki.

WNIOSEK KOŃCOWY

Biorąc pod uwagę pozytywną ocenę zarówno monografii Pani dr Karoliny Ruty-Korytowskiej, zgłoszonej jako osiągnięcie naukowe, a także pozytywną ocenę pozostałego dorobku (naukowego, dydaktycznego i popularyzatorskiego) Habilitantki, uznaję je za znaczny wkład w rozwój lingwistyki i stwierdzam, że dr Karolina Ruta-Korytowska spełnia wymagania stawiane habilitantom. **Wyrażam w związku z tym pozytywną opinię w sprawie nadania Pani doktor Karolinie Rucie-Korytowskiej stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk humanistycznych w dyscyplinie językoznawstwo.**

Łódź, 4 listopada 2019 r.

